

Analiza documentară și structurarea informațiilor

Ludmila RĂILEANU,
bibliotecar principal, Serviciul Catalogare / Clasificare

*"Munca de catalogare se bazează pe identificare,
care este o știință întinsă și subtilă...
Catalogarea, ca studiu al creării și transmiterii textelor
este o operă de știință."
(Louise - Noele Malcles)*

Biblioteca a fost și rămîne a fi un spațiu prielnic pentru toți cei însetați de cunoștințe. Fiind un microunivers al cunoașterii, ea este camera magică în care se adăpostează marile Cărți ale omenirii. O putem numi metaforic și oază de liniște, univers de gînduri caligrafiate, grădină a ideilor / interpretărilor / descoperirilor. Și sigur, te-ai putea rătăci în acest labirint informațional, dacă nu ar exista un serviciu special: Catalogare și Clasificare, un adevărat „creier” al Bibliotecii care analizează și organizează documentele ce facilitează accesul studentului la surse.

În urma reformei organizațional-funcționale din 2004, în Biblioteca Științifică universitară funcționează 14 servicii / centre, 9 - servicii pentru public și alte 5 funcționale, printre care se numără și serviciul Catalogare / Clasificare.

Misiunea structurii date constă în **asigurarea catalogării eficiente a fondului documentar în vederea regăsirii ulterioare a surselor prin dezvoltarea / extinderea sistemului automatizat de oglindire a colecției și de informare a publicului cititor.**

Procesele complexe de prelucrare și catalogare bibliografică sunt realizate astăzi de o echipă formată din 7 bibliotecari, conduși de un manager cu o bogată experiență în domeniu, șefa serviciului Lina Mihăluță. Catalogarea publicațiilor se efectuează în regim electronic, utilizat fiind Softul integrat de bibliotecă TINLIB (modulul Catalogare, Publicații Seriale, OPAC) și este asistată de un echipament tehnic modern (6 calculatoare, 3 imprimante etc.). Softul integrat de bibliotecă TINLIB, implementat în **1998**, a suferit o serie de modificări pe parcursul anilor, în 2005, spre exemplu, fiind instalată versiunea cea mai actuală (**410**) care permite soluționarea unor probleme de importanță majoră pentru procesele de catalogare.

Agenda serviciului inserează un spectru consistent de atribuții/funcții / activități precum:

- prelucrarea publicațiilor curente, catalogarea, clasificarea, indexarea tematică;
- organizarea / administrarea instrumentelor științifice de informare (catalogagele tradiționale);

• alcătuirea/gestionarea/configurarea bazelor de date bibliografice tradiționale și electronice (alcătuite din cărți, seriale, analitice, electronice inclusiv prin redactări din retroconversie);

• asistență informațională a cititorilor *în procesul de regăsire a informațiilor în Bazele de date bibliografice și Cataloagele clasice*;

• sintetizarea dotării lectoratelor USB, elaborarea / difuzarea *E-buletinelor* informative *Intrări Noi în colecția BȘU*, buletine cu genericul *Donatii*; excluderea informațiilor din cataloagele tradiționale și electronic despre documentele casate;

• promovarea orelor în cadrul cursului universitar *Cultura Informației* etc;

• implementarea conceptului instruirii continue;

• implicații în construirea Catalogului Național Colectiv Partajat etc.

Calitatea procesului de catalogare este determinată / marcată indubitabil de profesionalismul și competența catalogatorilor. Or, acest proces solicită deopotrivă atât competențe profesionale, precum și competențe specifice/fundamentale cum ar fi cunoștințe de drept, economie, matematică, chimie, agricultură etc. Astfel, în procesul de selecție și recrutare a angajaților pentru funcția de catalogator, se acordă prioritate (și sînt invitați) specialiștilor din diverse domenii cum ar fi economiști, juriști, psihologi, matematicieni, informaticieni, filologi, etc. Biblioteconomia, care devine un domeniu din ce în ce mai cunoscut, necesită legături cu cele mai vechi, dar și mai noi științe cum ar fi: Pedagogia, Sociologia, Psihologia, Statistica, Informatica, Istoria, Deontologia, Paleografia, Arhivistica, Marketing, Management, Drept, Economie, Matematică. Toate științele, deși au aspectele

de studiu propriu, operează cu aceeași entitate trivalentă: *document – utilizator – bibliotecă*. În această ordine de idei, complexitatea și diversitatea proceselor de catalogare imprimă profesiunii de catalogator noi nuanțe valorice care, în ultimă instanță, înglobează și statutul de cercetător în domeniul științei bibliologice. Astfel că, pe lângă obligațiunile generale, bibliotecarul-catalogator trebuie să aplice, să se conformeze unui șir de cerințe speciale: clasificarea publicațiilor conform sistemelor de Clasificare Zecimală Universală (CZU); catalogarea documentelor pe baza regulilor și tipurilor de descriere bibliografică a documentelor; organizarea cataloagelor de bibliotecă etc.

Catalogarea documentelor este procesul cu cea mai mare încărcătură intelectuală. Altfel spus, este domeniul în care se operează cu norme și reguli internaționale deosebit de stricte: ISBD - Descrierea Bibliografică Standard Internațional; AACR 2 -Reguli de Catalogare Anglo - Americane; Standardul interstatal GOST 7.1 - 03 (Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe generale și reguli de alcătuire (în vigoare din 01.05.05); Metodologia de aplicare a normelor ISBD (M); Formatul bibliografic UNIMARC etc. Catalogarea unui document este un proces global, care solicită în mod obligator o serie de proceduri, scopul final al cărora este identificarea / analiza și localizarea documentului în cauză. Anual, personalul serviciului cataloghează, aproximativ, peste **4 000 de titluri noi** (Software Tinlib V 410, fișe însoțitoare pentru Sistemul de informare tradițional obținîndu-se direct din Modulul Catalogare prin opțiunea Fișa ISBD a programului). Alinierea la standardele internaționale de descriere bibliografică, integrarea Bibliotecii în constituirea Catalogului Național

Colectiv Partajat (SIBIMOL) vor spori efectiv facilitățile cititorilor.

Serviciul de Catalogare este serviciul care asigură organizarea și accesul la sistemele de informare terțiare, formate în timp cu multă precizie și meticulozitate. **Fiecare bibliotecă** are nevoie de un instrument eficient, care ar permite accesul la o caracteristică intelectuală și fizică a documentului, fără a fi nevoie de a consulta de visu. Acest instrument de regăsire a informațiilor este catalogul. Cataloagele sînt principalele mijloace de informare a utilizatorilor asupra fondului de publicații din bibliotecă, ele au scopul de a informa și a facilita găsirea cărților și a altor tipuri de ediții, în ele regăsindu-se un vast conținut informațional (o imagine, de fapt, a fondului documentar). La momentul actual, Sistemul de cataloage în BȘU include **10** cataloage clasice (catalog alfabetic, catalog sistematic conform CBB și CZU, catalog analitic sistematic, catalog topografic) și Catalogul electronic (baza de date locală).

Catalogul alfabetic (pe nume de autori și titluri de publicații) conține informații asupra documentelor deținute în Bibliotecă în 42 limbi (cărți, anale științifice, autoreferate, teze de licență, hărți, standarde, materiale AV, seriile), după cum urmează: *Catalogul alfabetic* al literaturii în limba română; *Catalogul alfabetic* al literaturii în limba rusă; *Catalogul alfabetic* al literaturii în limba ucraineană; *Catalogul alfabetic* al publicațiilor seriale; *Catalogul alfabetic* al Analelor științifice; *Catalogul alfabetic* Materiale AV; *Catalogul alfabetic* Autoreferate; *Catalogul* Tezelor de licență; *Catalogul* Standardelor. Cataloagele alfabetic și sistematic ale literaturii în limbi străine oglindesc informația despre fondul de carte în limbi străine

din colecția Bibliotecii și este amplasat în Serviciul Literatură în Limbi străine. (et. 2). Catalogul alfabetic și sistematic *Publicații muzicale și partituri* oferă informații despre documentele ce conțin subiectul numit și este amplasat în serviciul Documente Muzicale (et.1).

Catalogul sistematic este un instrument de informare generală care evidentiază publicațiile existente în Bibliotecă pe domenii, ramuri științifice sau activitate literar - artistică. Catalogul sistematic este organizat pe baza unui sistem de clasificare a cunoștințelor umane de la general la particular, ținînd seama de legăturile logice sau istorice dintre numeroasele discipline existente și ramurile lor. Biblioteca dispune de 2 cataloage sistematice pentru beneficiari (conform Clasificării C.B.B pînă la 1992 și conform CZU începînd cu 1992). **Catalogul General** include informații cu privire la colecțiile Bibliotecii și este utilizat în activitatea internă a Bibliotecii.

Tehnologiile moderne au scos în prim-plan facilitățile indiscutabile ale **Catalogului Electronic (OPAC)** care este cel mai performant și înlocuiește toate tipurile de cataloage tradiționale (oferind posibilități multiple de regăsire a informației, efectuîndu-se căutarea după: autori, titluri, subiecte, cuvinte - cheie, căutări combinate). Catalogul electronic al Bibliotecii Științifice (inițiat în **1990**), oferă peste **206** mii de informații, inclusiv **85 de mii** - analitice asupra conținutului și structurii colecției (începînd cu anul 1991). Din totalul de titluri ale colecției (**249 431**), **118 166 (circa 50 la sută)** titluri sînt introduse în OPAC. Ce poate fi accesat la **terminale** OPAC din incinta Bibliotecii (**45** de posturi), iar, din 2005, pe pagina Web a Bibliotecii. Anual, cititorii efectuează peste **100** de mii căutări / conexiuni OPAC, tot

pentru ei, direct din OPAC, sînt tipărite și buletinele de cerere la comandă sau listele tematicate solicitate. Angajații serviciului înregistrează în OPAC peste **15 mii** informații noi anual și efectuează redactarea a peste **20 de mii** notițe bibliografice introduse prin achiziție, circulație și retroconversie.

De rînd cu procesele de catalogare, bibliotecarii sînt implicați în programe bibliotecare inovatoare cu impact eficient asupra calității procesului educațional USB (Dotarea lectoratelor, Zilele Bibliotecii la Facultăți, E-buletine Informative Intrari Noi, Promotorii cărții, Cultura Informațională a clientului BȘU etc). Scopul acțiunii *Dotarea lectoratelor* este inventarierea disciplinelor academice în vederea evidențierii nivelului de asigurare cu literatură științifică, didactică (manuale, programe, metodici etc.). „Contabilizarea” disciplinelor a luat o deosebită amploare în 2003, an cînd Universitatea a suportat procedura de acreditare, Biblioteca, de rînd cu celelalte facultăți, s-a implicat direct în acest proces, utilizînd un eficient program de valorificare a potențialului științific, tehnic și uman. Folosind “Macheta de căutare QBF –Titluri cărți” (vedete de subiect, cuvinte-chee, divizionara), bibliotecarii au verificat realizarea procesului de dotare a lectoratelor cu literatură în colecțiile bibliotecii. Acest proces continuă și în prezent prin investigații ample la solicitarea facultăților, catedrelor, titularilor, fiind editate buletine statistice de rigoare (număr titluri / ex., localizarea) în format hîrtie și electronic: liste informative cu volumul de titluri / exemplare disponibile în colecția Bibliotecii pentru majoritatea disciplinelor de studii; liste informative bibliografice pentru asigurarea cu literatură la unele discipline de studiu din diverse domenii solicitate de

către profesori; bibliografia obligatorie și opțională în format tradițional și electronic. În 2005 / 2006, au fost supuse analizei 10 discipline de la Colegiul Pedagogic „Ion Creangă”, stabilindu-se astfel, gradul de dotare precum și

proiectate fiind soluții strategice pentru dezvoltarea colecției. Deja la începutul anului curent, în contextul acțiunilor de promovare a examenelor de BAC, bibliotecarii serviciului au elaborat o serie de statistici vis-a-vis de documentele pentru disciplinele BAC-ului (Istorie, Geografie, Chimie, Limbi străine etc.) cu indicații asupra localizării doc.

La fel, prin utilizarea Machetei de căutare QBF (RMF intrare) o dată în două luni catalogorii descarcă, utilizînd metoda exportului, înregistrările privind recente intrări. Este editat, în acest scop, buletinul “Intrări recente” cu următoarele compartimente: “Științe socio-umanistice”, “Științe reale”, “Științe filologice” și “Artă”. Buletinele sunt difuzate la cele 26 de catedre universitare și 2 ale Colegiului Pedagogic “Ion Creangă sau expediate prin rețeaua INTERNET-ului universitar. Un alt buletin, “*Donație*” (difuzat la catedre și punctele de servire), aduce la cunoștința utilizatorilor informația despre publicațiile intrate ca rezultat al unor proiecte sau donații (contribuții ale persoanelor particulare, profesori, instituții,

prin relații de parteneriat, oaspeți ai Bibliotecii etc).

În cadrul conceptului *Biblioteca care învață* (aspectul biblioteca - partener direct al procesului de predare / învățare) catalogatorii își exercită și funcția de profesori la orele de Cultură a Informației la modulele: Cataloage clasice (catalog alfabetic, catalog sistematic, catalog analitic sistematic); Catalogul electronic OPAC: modalități și posibilități de utilizare; Genuri de documente; Produse de informare modernă; Metode de indentificare a documentelor. Cursul oferă studenților un suport teoretic și practic necesar în procesul de orientare în sistemele informaționale de nivel local și internațional, în fluxul informațional modern. În cadrul programului, studenții sînt familiarizați cu instrumentele de informare; formarea deprinderilor legate de accesul la informații; punerea în valoare a capacităților de facilitare a descoperirii, preluarea și combinarea informațiilor pentru construirea unor forme de lucru individualizate. Abilitățile pedagogice sînt necesare bibliotecarului și pentru a instrui pe alți angajați (experiențe diseminate în cadrul discuțiilor profesionale, ateliere, ore de calificare, mentoring-ul). În condițiile implementării conceptului *Biblioteca care învață* este important atît rolul bibliotecarului, cît și al managerului. Conducerea Bibliotecii studiază permanent necesitățile de instruire ale angajaților, creînd oportunități de satisfacere a acestor necesități. Aici se cer menționate participarea catalogatorilor la diverse acțiuni de instruire naționale / internaționale în domeniile de specialitate (centre de instruire, simpozioane, ateliere, seminare etc.):

• Videoconferința digitală *Procesul de catalogare la Biblioteca Congresului* cu participarea

lui Jurji Dobczanskz, specialist în probleme de catalogare / indexare domeniul “Științe sociale” (organizator Centrul Resurse Informaționale al Ambasadei SUA în Moldova, director Roman Purici, 25 aprilie) – L. Mihăluță, șef Serviciu Catalogare / Clasificare;

• Symposia Professorum ULIM, secțiunea „Biblioteconomie. Informare. Documentare”, DIB ULIM (L. Mihaluță comunicare *Valori axate pe consumatorii Universității bălțene*);

• *Principii FRBR - BCU* (seminar), București - L. Mihăluță;

• *Minuta SIBIMOL* (Seminar, ȘBM) - L. Mihăluță;

• *Clasificarea literaturii în domeniul Drept* (ȘBM, Chișinău, 2005, Library of Congress Washington L. Răileanu).

Cei care practică meseria de catalogator vor trebui, mai întîi, să se pătrundă de importanța ei, să manifeste deschidere și dorință de a învăța, apoi să posede și simțul umorului, dar și să interpreteze cu cea mai mare seriozitate fiecare „regulă”. El va trebui să privească fie-care decizie luată ca și fiecare “punct”, “spa-țiu”, “linie” ca fiind de importanță vitală pentru activitatea ce o desfășoară. În calitate de ca-talogatori la Biblioteca Universitară bălțeană apreciem atmosfera științifică de studiu și ne încercăm adînci sentimente de satisfacție să ne regăsim micul, dar substanțialul aport materializat în relația client – bibliotecă – informație. Acestea fiind spuse, ne dorim în perspectivă implementarea proiectelor / modifică-rilor ce țin de Catalogare / Clasificare, curajul de a fi originali, fiindcă este puțin probabil că cei ce nu sînt originali în exprimare vor dovedi originalitate în gîndire.